

Jutrzenka

Bądź z serca pozdrowiona ojczysta święta mowo!

Festiwalowe impresje w Mołdawii

„Józef Piłsudski – mąż stanu Polski i Europy”

Wystawa w Bibliotece im. Adama Mickiewicza
w Kiszyniowie

Z okazji 91. rocznicy śmierci marszałka Józefa Piłsudskiego w Bibliotece Adama Mickiewicza w Kiszyniowie 11 maja 2026 roku zorganizowano wystawę pt. „Józef Piłsudski – mąż stanu Polski i Europy”. Ekspozycja została przygotowana w celu upamiętnienia jednej z najważniejszych postaci w historii Polski oraz przybliżenia jej roli w historii Europy.

Szesnaście paneli wystawowych prezentują dokumenty, fotografie, mapy i materiały historyczne przygotowane przez Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku.

W historii Polski XX wieku nie ma postaci bardziej znanej niż marszałek Józef Piłsudski (1867-1935). Słynny dowódca stał się symbolem odzyskania przez Polskę niepodległości w 1918 roku. Wówczas – po 123 latach zaborów, czyli podziału ziem polskich między Rosję, Prusy i Austrię, które rozgrabiwały je trzykrotnie i próbowały pozbawić Polaków nie tylko ich ojczyzny, ale także języka, tradycji i kultury – kraj powrócił na mapy Europy.

Piłsudski miał również decydujący wpływ na kształt Polski po I wojnie światowej. Cieszący się dużym uznaniem międzynarodowym przywódca stanął na czele odrodzonego państwa polskiego, stworzył jego armię i demokratyczne podstawy (np. w listopadzie 1918 roku przyznał kobietom prawo głosu w wyborach). Później rządził twardą ręką, nie raz wzbudzając kontrowersje, ale też podziw nawet wśród przeciwników.

Wystawa „Józef Piłsudski – mąż stanu Polski i Europy”, przetłumaczona na język rumuński z inicjatywy Instytutu Polskiego w Bukareszcie, była prezentowana w Bibliotece im. Adama Mickiewicza w Kiszyniowie do końca czerwca 2026 roku.

Ukazuje się od listopada 1996 r.
Zarejestrowany 2 maja 2007 r.
w Ministerstwie Sprawiedliwości
Republiki Mołdawii

Adres do korespondencji:
Redakcja „Jutrzenki”
skr. poczt. 983
MD-3101 Bălți MOLDOVA
e-mail:
redakcja.jutrzenka@gmail.com

www.jutrzenka.md

Redakcja nie zwraca materiałów niezamówionych, zastrzega sobie prawo redagowania i skracania nadesłanych tekstów, także odmowy publikacji bez podania przyczyny. Nie ponosi odpowiedzialności za treść zamieszczonych reklam i ogłoszeń. Poglądy i opinie zawarte w artykułach mogą być niezgodne ze stanowiskiem redakcji.

Redaktor naczelny
Helena Usowa

Zespół redakcyjny:
Wanda Burek
Elena Dudari
Anna Gaydamowicz-Mazur
Ałła Klimowicz
Stefan Ladryk
Zofia Nieczaj
Anna Plutecka
Elena Pumnea
Tatiana Zalewska

Współpraca:
Natalia Barwicka
Jolanta Domek-Tobolska
Anna Dubiel
Wiktoria Klimowicz
Natalia Pityn
Lucia Țurcanu

Redaktor strony internetowej
Małgorzata Kiriłłowa

ISSN 1857-324X

W NUMERZE

- **Kronika polonijna:** 4
 - Pożegnanie nauczyciela na zakończeniu roku szkolnego w Głodianach 7
 - Wakacje, czas start! 7
 - Żegnaj szkoło! Witajcie wakacje! 7
 - Z miłością do Mamy – we wszystkich językach 8
 - Wyjątkowa lekcja polskiej poezji w Tyraspolu 9
- **Postacie.** Józefa Franciszka Joteyko

W środku nasz dodatek

AFISZ
polsko-mołdawski nr 2/2026

- **Wiadomości.** „Polskie wynalazki, które zmieniły świat” w Kiszyniowie! 11
- **Encyklopedia Jutrzenki.** Najciekawsze polskie wynalazki 13
- **Konkurs.** Polska w obiektywie polonijnego dziecka 14
- **Wiadomości:**
 - Polonia mołdawska z wizytą w gminie Firlej 14
 - „Styrczańskie Dzwoneczki” na Festiwalu Tańca w Głodianach 14
- **30 lat razem z Jutrzenką** 15
- **Smacznego!** Babā albă – przepisy kuchni mołdawskiej 15
- **Newsy dla Polonii** 16
- **Zakochaj się w Polsce.** Panny Zwierzynieckie 17

ZDJĘCIE NA OKŁADCE:

Zespół „Styrczańskie Dzwoneczki” na Festiwalu Tańca w Głodianach, 3 maja 2026 r.

Zadanie współfinansowane ze środków Kancelarii Senatu w ramach sprawowania opieki Senatu Rzeczypospolitej Polskiej nad Polonią i Polakami za granicą w 2026-2027 roku

Publikacja wyraża jedynie poglądy autorów i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Senatu RP oraz Fundacji Pomoc Polakom na Wschodzie im. Jana Olszewskiego.

Pożegnanie nauczyciela na zakończeniu roku szkolnego w Głodianach

We wtorek, 26 maja, świętowaliśmy zakończenie kolejnego roku nauki języka polskiego! To był dzień pełen emocji, wspomnień i... mieszanych uczuć.

Dla dzieci podsumowanie roku szkolnego to nie tylko chwila ulgi i radości, to prawdziwy kamień milowy. To moment, w którym każde dziecko może spojrzeć wstecz i zobaczyć, ile się nauczyło, ile osiągnęło, jak bardzo wyrosło – zarówno w języku, jak i w pewności siebie. Każde nowe słowo, każde zdanie, każda przeczytana bajka budują coś pięknego i trwałego.

Ten dzień był jednocześnie radosny i smutny, bo – jak to bywa przy prawdziwych pożegnaniach – w sercu mieszały się uśmiech i łezka. Żegnaliśmy naszego ukochanego nauczyciela języka polskiego Pana Sławomira Olszewskiego, który nie tylko uczył, ale też inspirował, motywował i obdarzał nas swoim pięknym uśmiechem przy każdym spotkaniu.

Panie Sławomirze, dziękujemy Panu z całego serca! Za cierpliwość, za pasję, za każdą lekcję, która była czymś więcej niż tylko lekcją. Życzymy wspaniałych, zasłużonych wakacji, pełnych odpoczynku i radości! I już teraz czekamy na Pana w nowym roku szkolnym!

Na zakończenie uroczystości każde dziecko otrzymało dyplom i małe upominki, a przy słodkim stole wszyscy mieliśmy okazję razem się poczęstować i nacieszyć tą wyjątkową chwilą.

Wszystkim uczniom życzymy cudownych, słonecznych wakacji! Odpoczywajcie, bawcie się i wracajcie jesienią – gotowi na nowe przygody z językiem polskim!

Jana Pastuchowa,
dyrektor Domu Polskiego w Styrzy

Wakacje, czas start!

26 maja 2026 r. w Domu Polskim w Biłcach odbyło się uroczyste zakończenie roku szkolnego. Wydarzenie zgromadziło dzieci, młodzież, rodziców oraz nauczycieli, którzy wspólnie podsumowali kolejny rok nauki, pracy i twórczych działań. Następnie uczestnicy mogli obejrzeć program artystyczny przygotowany przez uczniów specjalnie na tę okazję.

Przez cały rok dzieci i młodzież uczęszczały na zajęcia języka polskiego, taneczne oraz artystyczne, rozwijając swoje talenty, zainteresowania i umiejętności. Podczas koncertu młodzi

i starsi uczestnicy zaprezentowali wiersze, piosenki oraz układy taneczne związane z latem, wakacjami i marzeniami o podróżach. Program artystyczny został również poświęcony Dniu Matki, obchodzonemu w Polsce 26 maja, dlatego nie zabrakło ciepłych słów i wzruszających występów dedykowanych mamom.

Na zakończenie głos zabrala Dyrektor Domu Polskiego Olesia Górską, która podziękowała nauczycielom za ich zaangażowanie i pracę, rodzicom za wsparcie i aktywny udział w życiu placówki, a dzieciom za wytrwa-

łość, osiągnięcia oraz rozwijanie swoich talentów. Uczniowie otrzymali pamiątkowe upominki, a najbardziej aktywni i wyróżniający się uczestnicy zostali nagrodzeni dyplomami za sukcesy w konkursach i olimpiadach.

Uroczystość zakończyła się wspólnym zdjęciem oraz serdecznymi życzeniami udanych, bezpiecznych i radosnych wakacji. Nie mówimy więc „Żegnaj szkoło”, lecz „Do zobaczenia we wrześniu”!

Hanna Gałęcka
nauczycielka języka polskiego
skierowana przez ORPEG

Żegnaj szkoło! Witajcie wakacje!

28 maja w klasie języka polskiego w Komracie odbyła się uroczystość z okazji zakończenia roku akademickiego 2025/2026. Podsumowaliśmy miniony rok, wspominając wszystkie ważne chwile i dziękując naszej wspaniałej nauczycielce, Pani Magdalenie Kubickiej, za jej ciężką pracę, cierpliwość i inspirację. Uczniom wręczono dyplomy i pierniczki w kształcie serduszek w barwach polskiej flagi. Wszyscy życzyli sobie wesołych wakacji i nowych spotkań w kolejnym roku szkolnym!

Lubow Bargan, prezes Stowarzyszenia Polaków Gagauzji

Z miłością do Mamy – we wszystkich językach

KISZYNÓW

W Domu Narodowości w Kiszyniowie odbył się wyjątkowy koncert z okazji Dnia Matki, który w Polsce jest obchodzony 26 maja. Wydarzenie zostało zorganizowane przez polonijne Stowarzyszenie „Krakowianka” we współpracy ze Szkołą Sztuk Pięknych im. A. Stîrcea oraz Liceum Teoretycznym im. Akademika K. Sibirskiego.

To piękne i serdeczne spotkanie, które zgromadziło uczniów, nauczycieli, artystów i przedstawicieli kiszyniowskiej Polonii w Republice Mołdawii, było wyrazem wdzięczności i szacunku dla Mam.

Uroczystość otworzył dyrektor Agencji Stosunków Międzyetnicznych w Kiszyniowie Wiczesław Riabczyński. Koncert zaszczyliła swoją obecnością konsul RP w Mołdawii Ewa Kaczan-Winiarska.

Program artystyczny obejmował recitale instrumentalne i wokalne oraz tańce w wykonaniu zespołu „Krakowiaczki”, działającym przy Stowarzyszeniu „Krakowianka”. Starannie przygotowany repertuar oraz wysoki poziom artystyczny występów zostały bardzo ciepło przyjęte przez publiczność, która nagradzała wykonawców gromkimi brawami. Goście mieli okazję odkryć piękno polskiej kultury poprzez muzykę, tradycje i twórczość artystyczną prezentowaną przez młodych wykonawców.

Wydarzenie promowało polskie wartości i tradycje kulturowe, podkreślając rolę społeczności polskiej w zachowaniu dziedzictwa kulturowego i wzmacnianiu dialogu międzykulturowego w Republice Mołdawii.

Koncert odbył się w ramach projektu „Z przyjaźnią dla grup etnicznych”, którego pomysłodawczynią była nauczycielka Julia Płotnikowa.

Agencja Stosunków Międzyetnicznych w Kiszyniowie wsparła finansowo organizację tego wydarzenia, potwierdzając wagę promowania różnorodności etniczno-kulturowej i wspierania inicjatyw społeczności etnicznych w Mołdawii.

Anna Gołub
prezes Stowarzyszenia „Krakowianka”
w Kiszyniowie

Wyjątkowa lekcja polskiej poezji w Tyraspolu

W maju br. Centrum Polskiej Kultury w Tyraspolu odwiedziła nasza pierwsza nauczycielka, którą skierował OR-PEG do pracy w Naddniestrzu – pani Beata Maciejczyk. Pani Beata wprowadziła nas w świat polskiej poezji. Dzięki niej poznaliśmy twórczość Anny Świrszczyńskiej – poetki nowatorki, autorki sztuk teatralnych oraz książek przeznaczonych dla dzieci i młodzieży.

■ Beata Maciejczyk opowiada
członkom TKP „Jasna Góra”
o twórczości Anny Świrszczyńskiej

Bardzo cenimy takie spotkania – zawsze miło jest poznawać coś nowego i odkrywać kulturę współczesnej Polski.

Natalia Siniawska
prezes Towarzystwa Kultury Polskiej „Jasna Góra”

Anna Świrszczyńska

Dzień Matki

Dzisiaj, jak co dzień rano,
zerwałaś się do pracy
Wstajesz tak wcześnie rano
o świcie niby ptacy

Poczekaj takaś zajęta,
odłóż na chwilę robotę
bo to dziś wielkie święto

Porzuć na chwilę troski
uśmiechnij się inaczej
Patrz, jakie ręce masz szorstkie
od tej codziennej pracy

I oczy też masz zmęczone,
kochane Twoje oczy
My wiemy to dla nas one
czuwają długo w nocy

My rozumiemy to dla nas
tak się męczysz, tak się trudzisz.
Bo pracy trzeba nie lada
nim z dzieci wyrosną ludzie.

Podziękowania dla Pani MARII DRĄG od uczniów Towarzystwa Kultury Polskiej „Jasna Góra” w Tyraspolu

Droga Pani Mario!

Z okazji zakończenia roku szkolnego chcielibyśmy serdecznie podziękować za wspólnie spędzony czas. Ten rok był dla nas pełen wyzwań, ale także sukcesów, których nie osiągnęlibyśmy bez Pani wsparcia.

Dziękujemy za cierpliwość, wyrozumiałość oraz profesjonalizm, z jakim prowadziła Pani nasze lekcje. Doceniamy, że zawsze mogliśmy liczyć na Pani pomoc i dobre słowo. Dawała nam Pani poczucie stabilności i pewności, które są dla nas bardzo ważne. Przepraszamy, jeśli nie zawsze potrafiliśmy tę stabilność odwzajemnić – wiemy, że bywaliśmy wymagający.

Cieszymy się, że była Pani z nami w tym roku i mamy nadzieję, że zostanie Pani z nami również w kolejnym.

Życzymy Pani zasłużonego odpoczynku, dużo zdrowia oraz wielu powodów do radości.

Podziękowania dla Pani MONIKI LOTOSZ od uczniów Stowarzyszenia „Polonia” w Rybnicy

Droga Pani Moniko!

Pragniemy z całego serca podziękować za ten rok szkolny spędzony z nami, za Pani pracę i miłość do dzieci, za wszystkie Pani pomysły.

Życzymy Pani radości z każdej chwili, inspiracji ze spotkań z nami (nawet online) i marzymy, aby w kolejnych latach nasza współpraca odbywała się „na żywo”.

Mało kto dziś pamięta postać JÓZEFY FRANCISZKI JOTEYKO, wybitnej Polki – lekarza, psychologa, fizjologa, współtwórczyni nauki o dziecku oraz pedagogiki specjalnej.

Józefa Franciszka JOTEYKO

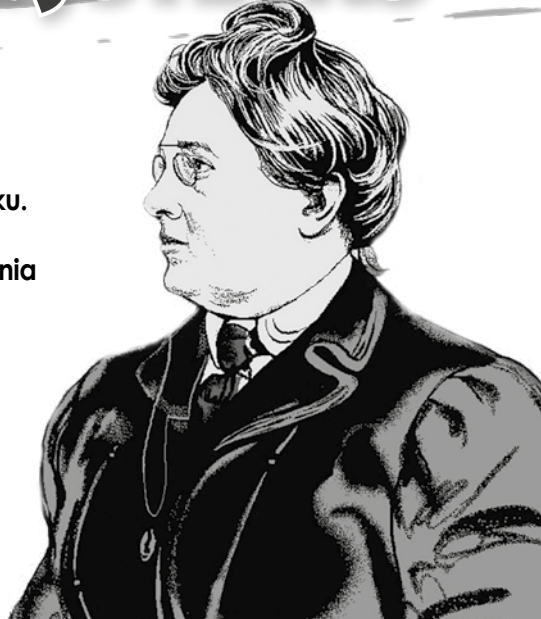
Józefa Franciszka Joteyko (1866-1928) należała do najwybitniejszych polskich uczonych przełomu XIX i XX wieku. Jako pierwsza kobieta w historii objęła stanowisko profesora w Collège de France. Jej dorobek naukowy obejmuje badania z zakresu neurofizjologii, psychologii i pedagogiki, które wywarły znaczący wpływ na rozwój współczesnej neurologii rozwojowej i nauk kognitywnych.

Na początku XX wieku Józefa Franciszka Joteyko, znana w Europie jako Joséphine Joteyko, była – obok Marii Skłodowskiej-Curie – najbardziej rozpoznawalną polską uczoną na świecie. Jej działalność naukowa obejmowała kilka dziedzin wiedzy, przede wszystkim neurofizjologię, psychologię i pedagogikę. Szczególną uwagę poświęcała badaniom nad zmęczeniem mięśniowym, fizjologią bólu oraz rozwojem dziecka. Dzięki swoim osiągnięciom zdobyła międzynarodowe uznanie i zajęła wyjątkową pozycję w świecie nauki zdominowanym wówczas przez mężczyzn. Jej życie stanowi przykład niezwyklej determinacji, pracowitości oraz oddania nauce i ojczyźnie.

Dzieciństwo i edukacja

Niedaleko miasteczka Pawołocz w powiecie skwirskim, na prawym brzegu rzeki Kamionki, w ziemi kijowskiej znajdowały się zabudowania małej wioski Poczułki. Duża część tej osady była własnością Lucjana i Karoliny Joteyków, zamożnej rodziny ziemiańskiej, a do znaczących budynków należała prawosławna cerkiew pod wezwaniem św. Jerzego oraz niewielki dwór. To tutaj, w sielankowej atmosferze prowincji kresowej drugiej połowy XIX wieku, przychodzi na świat 29 stycznia 1866 r. Józefa Franciszka Joteyko. Po kilku pierwszych latach spędzonych w sielskich warunkach, jeszcze jako dziecko, przenosi się w 1873 r. wraz z rodziną do Warszawy. Miała trójkę rodzeństwa – siostrę Zofię i braci: Mieczysława i Tadeusza. Rodzice bardzo dbają o to, aby zapewnić dzieciom odpowiednie wykształcenie, dlatego też wczesną edukację Józefa zdobywa w domu rodzinnym, pod okiem mamy i francuskiej nauczycielki pani Perosette.

Po ukończeniu nauki w warszawskiej szkole z internatem oraz odbyciu dodatkowych prywatnych kursów, zaplanowała wyjazd za granicę w celu kontynuacji nauki na uniwersytecie. Ten wybór oznacza dla osiemnastoletniej dziewczyny rozłąkę z ojczyzną, rodziną i wyjazd w nieznane, gdyż na studiach w Polsce nie ma miejsca dla młodych, ambitnych i zdolnych kobiet na wyższych uczelniach. Dlatego najbardziej zdeterminowanym dziewczętom udaje się, przy wsparciu rodziny, wyje-

chać do Europy Zachodniej, gdzie mogą podjąć dalszą naukę akademicką. Taki sam los czeka Józefę Franciszkę, która po konsultacji z rodziną opuszcza na długo Polskę, aby podjąć studia na kierunku przyrodniczym na Uniwersytecie Genewskim w 1886 r. Już dwa lata później uzyskała stopień licencjata nauk przyrodniczych. Następnie podjęła studia medyczne na Wolnym Uniwersytecie w Brukseli, a później kontynuowała je na Sorbonie w Paryżu. W 1896 r. obroniła rozprawę doktorską zatytułowaną „Zmęczenie i oddychanie mięśnia”, przygotowaną pod kierunkiem Charles'a Richeta – późniejszego laureata Nagrody Nobla. Praca została wyróżniona specjalną nagrodą władz wydziału.

Początki kariery naukowej

Po krótkim okresie pracy lekarskiej we Francji Joteyko wróciła do Belgii. W 1898 r. rozpoczęła działalność naukową w Instytucie Fizjologicznym Solvaya jako asystentka badawcza. W pięć lat po przyjeździe do Belgii, zostaje mianowana kierownikiem laboratorium na Uniwersytecie Brukselskim i to stanowisko piastuje przez 14 lat. Po raz pierwszy w historii kobieta bierze na siebie taką odpowiedzialność w międzynarodowym świecie akademickim. W tym czasie poznała polską neuropatolog Michalinę Stefanowską, która stała się jej najbliższą współpracowniczką naukową. Obie badaczki opublikowały liczne prace poświęcone neuro-

logii, neurobiologii bólu oraz problematyce zmęczenia. Wyniki ich badań spotkały się z uznaniem środowiska naukowego i zostały wielokrotnie nagrodzone. Wśród najważniejszych wyróżnień znalazły się Nagroda Dieudonné Belgijjskiej Królewskiej Akademii Medycyny (1901) oraz Nagroda Montyona Francuskiej Akademii Nauk (1903).

W uznaniu osiągnięć naukowych Józefa Joteyko została w 1903 r. mianowana dyrektorem Laboratorium Solvaya. Równocześnie prowadziła wykłady z psychologii eksperymentalnej na Wolnym Uniwersytecie w Brukseli oraz psychologii pedagogicznej w seminariach nauczycielskich w Charleroi i Mons.

Działalność neurologiczna i psychologiczna

W 1905 r. trzydziestodwuletnia Joteyko została przewodniczącą Belgijjskiego Towarzystwa Neurologicznego. W tym samym roku przewodniczyła Pierwszemu Belgijjskiemu Kongresowi Neurologii i Psychiatrii. Choć nie była neurologiem klinicznym, jej badania nad psychofizjologią układu nerwowego wzbudzały ogromne zainteresowanie naukowców w całej Europie. W Belgii zaczęła również rozwijać zainteresowania pedologią – interdyscyplinarną nauką o dziecku, łączącą elementy psychologii, biologii, neurologii i pedagogiki. Jej zainteresowania zmieniają się stopniowo z fizjologii przez psychologię, aż do pedagogiki. Staje się gorliwą rzeczniką nowej dyscypliny – pedologii, która polega na studiowaniu fizjologii i psychologii dziecięcej. Po dogłębnych badaniach nad zmęczeniem mięśni i bólem, na które poświęciła swoją pracę w latach 1898-1906, jej zainteresowania kierują się w stronę pedagogiki. W obu dziedzinach jej działania sprowadzały się do identyfikacji modelu matematycznego, poczynając od zebrania danych empirycznych, poprzez pomiary uzyskane z dostępnych wówczas materiałów naukowych oraz analizę wyników przy pomocy wykresów i tabel. Prowadząc badania z zakresu psychologii i fizjologii dziecka, osiąga w tych dziedzinach niepodważalne sukcesy naukowe. Jako pierwsza w Belgii stosuje na szeroką skalę eksperyment psychologiczny, przyjęty następnie w psychofizjologii.

Bada między innymi ogólny przebieg procesów pamięci, czyli zapamiętywanie cyfr, sylab, słów i obrazów przez dziecko. Zajmuje się głównie rolą uwagi dziecka w tych procesach. Ponadto analizuje tzw. pismo zwierciadlane oraz porównuje psychologiczne różnice między płciami. W mniejszym stopniu interesują ją procesy emocjonalno-motywacyjne, lecz i w tym zakresie prowadzi badania nad poczuciem sprawiedliwości wśród młodzieży szkolnej, stosując do tego celu specjalnie przygotowaną ankietę. Według jej definicji pedologia to: „nauka o dziecku stawiająca sobie za zadanie poznanie dziecka pod względem fizycznym, psychicznym i socjologicznym, w celu należytego wychowania go i skierowania do odpowiedniego zawodu”.

W 1908 r. założyła w Genewie czasopismo naukowe „Revue Psychologique”, którego była redaktorem naczelnym przez sześć kolejnych lat. W 1911 r. zorganizowała pierwszy Międzynarodowy Kongres Pedologiczny w Brukseli, a rok później utworzyła Międzynarodowy Wydział Pedologii przy Wolnym Uniwersytecie w Brukseli.

W wieku 40 lat ma imponujący dorobek naukowy, na który składa się ponad 100 publikacji, a także prestiżowe nagrody i wyróżnienia międzynarodowe. W 1896 r. otrzymuje wyróżnienie na Uniwersytecie Paryskim za pracę dotyczącą znużenia i oddychania mięśni, dwukrotnie otrzymuje nagrodę Królewskiego Towarzystwa Nauk Medycznych i Przyrodniczych w Brukseli, a także trzykrotnie od Francuskiej Akademii Nauk i dwukrotnie od Akademii Medycznej w Paryżu.

Lata wojenne i działalność we Francji

Po wybuchu I wojny światowej i zajęciu Belgii przez Niemcy, Joteyko przeniosła się do Paryża. Jej dawny nauczyciel, Charles Richet, udostępnił jej swoje laboratorium badawcze, co umożliwiło dalsze prowadzenie badań. W 1916 roku została pierwszą kobietą w historii mianowaną profesorem Collège de France – jednej z najbardziej prestiżowych instytucji naukowych Europy. Ta nominacja sprawia, że jest pierwszą kobietą, która otrzymała zaszczyt będący z perspektywy czasu swoistym ukoronowaniem jej życia naukowego na obczyźnie, w całości poświęconego badaniom i nauczaniu. Jej wykład inauguracyjny, wygłoszony 24 stycznia 1916 r., gromadzi całą elitę intelektualną Paryża, jest to bowiem pierwszy wykład kobiety-cudzoziemki, która dokładnie w 70 lat po Adamie Mickiewiczu dostąpiła tego zaszczytu i przemawiała na tej uczelni istniejącej od 1530 r. W latach 1916-1918 otrzymała wiele prestiżowych nagród i wyróżnień przyznanych przez Francuską Akademię Nauk, Narodową Akademię Medycyny, Collège de France.

Powrót do Polski

Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości Joteyko postanowiła wrócić do ojczyzny. Pomimo międzynarodowej sławy nie otrzymała jednak stanowiska profesora uniwersyteckiego. Główną przyczyną była dyskryminacja kobiet w ówczesnym środowisku akademickim. Zaangażowała się w działalność nowo utworzonego Państwowego Instytutu Pedagogicznego i rozpoczęła wykłady z psychologii eksperymentalnej na Uniwersytecie Warszawskim. Po likwidacji Instytutu Pedagogicznego w 1925 r. utraciła zatrudnienie. Dzięki wsparciu współpracowników została jednak honorowym docentem Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Warszawskiego oraz Instytutu Pedagogiki Społecznej. Rozpoczęła pracę jako wykładowczyni fizjologii na wydziale medycznym w Warszawie, a także uczestniczyła w szkoleniu nauczycieli szkół podstawowych, czerpiąc

z osiągnięć swojego zagranicznego doświadczenia naukowego. Niestety, w wolnej Polsce wciąż nie miała zasłużonego miejsca dla ambitnych kobiet-naukowców. Nie uzyskawszy katedry na Uniwersytecie Warszawskim, podjęła pracę jako nauczyciel psychologii ogólnej, eksperymentalnej i pedagogiki w Państwowym Instytucie Pedagogicznym w Warszawie, gdzie prowadziła laboratorium psychologiczne, które było najważniejszym ośrodkiem naukowym w dziedzinie pedagogiki. Tutaj spotkała wybitnych współpracowników: Wacława Sierpińskiego, Bogdana Nawroczyńskiego, Tadeusza Jaroszyńskiego, Mariana Falskiego, Józefa Kotarbińskiego i Alfreda Tarskiego. W tym okresie aktywnie uczestniczyła w tworzeniu systemu szkolnictwa specjalnego w Polsce. Współpracowała również z redakcjami czasopism: „Polskie Archiwum Psychologii”, „Rocznik Pedagogiczny”.

Najważniejsze osiągnięcia naukowe

Dorobek naukowy Joteyko koncentrował się wokół trzech obszarów: neurofizjologii, psychologii, pedagogiki.

Jej badania neurofizjologiczne dotyczyły przede wszystkim zjawiska zmęczenia i wyczerpania układu nerwowo-mięśniowego. Do najważniejszych osiągnięć należały: wyjaśnienie mechanizmów przykurczów mięśniowych poprzez analizę właściwości sarkoplazmy, badania nad asymetrią rozmieszczenia receptorów bólowych w skórze, opis rozdzielenia odczuwania bólu i dotyku podczas znieczulenia, badania nad zmęčeniem ośrodkowym, opracowanie matematycznego modelu krzywej zmęczenia ergograficznego.

Interesowała ją również psychologia bólu. Analizowała nie tylko biologiczne, ale także psychiczne i moralne aspekty cierpienia. Badała zależność między progiem bólu a poziomem zmęczenia organizmu. W swoich badaniach nad dzieckiem integrowała wiedzę neurologiczną z pedagogiką. Łączyła anatomię i fizjologię układu nerwowego z procesami rozwoju poznawczego i społecznego dziecka. Dzięki temu uznawana jest dziś za jedną z prekursorów: neurologii rozwojowej, psychologii rozwojowej, rozwojowych nauk kognitywnych.

Ostatnie lata życia

Pomimo ogromnego dorobku naukowego życie Joteyko w niepodległej Polsce nie było łatwe. Brak od-

powiedniego wsparcia finansowego i instytucjonalnego ograniczał możliwości prowadzenia badań oraz współpracy międzynarodowej. W latach dwudziestych ubiegłego wieku Józefa Joteyko była wymieniana na krótkiej liście najbardziej znaczących kobiet przełomu XIX i XX wieku. Stawiano ją w jednym rzędzie z aktorką Heleną Modrzejewską oraz noblistką Marią Skłodowską-Curie.

Zmarła 24 kwietnia 1928 r. w Warszawie w wieku 64 lat. Żegnali ją przedstawiciele Sejmu, Senatu, Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, rektorzy uniwersytetów, Wolnej Wszechnicy, profesowie uczelni, delegaci związków nauczycielskich. Na czele konduktu żałobnego niesiono wieńce od marszałka Józefa Piłsudskiego oraz Prezydentowej Mościckiej. Pochowana została na cmentarzu Powązkowskim w kwaterze 113.

Tysiące ludzi żegnało kobietę, wielką uczoną, której zamiłowanie do pedagogiki można ująć w jej słowach: „Zjawiskiem pierwotnym w powołaniu pedagogicznym jest zainteresowanie, jakie wzbudza sam proces rozwoju, to jest ów fakt niesłychany, że z chaosu wyłaniają się postaci, a nauczycielowi dane jest być świadkiem tych olśniewających przekształceń, dane mu jest przyczynić się do nich w pewnej mierze i wyodrębnić z chaosu postaci, tak jak figury w zagadkach. Aby osiągnąć dobre wyniki, należy wczuć się w duszę istoty wychowywanej, a jednocześnie wczuć się w te postaci piękna, dobra i wiedzy, dla których chcemy wzbudzić uwielbienie.”

Znaczenie i dziedzictwo

Charles Richet wspominał po latach: „Nigdy nie miałem ucznia tak pracowitego, bardziej bystrego, ani tak wybitnego erudyty”. Józefa Franciszka Joteyko pozostaje jedną z najwybitniejszych kobiet w historii polskiej nauki. Jej badania wyprzedzały swoją epokę, a wiele z podejmowanych przez nią zagadnień znajduje kontynuację we współczesnej neurologii, psychologii i naukach o edukacji. Była nie tylko wybitną uczoną, lecz również kobietą niezależną, odważną i bezkompromisową, która zrezygnowała z wygodnej kariery naukowej na Zachodzie, aby służyć wolnej nauce w odrodzonej Polsce.

Mirosław Szczęśniak
nauczyciel kierowany ORPEG

Do napisania artykułu korzystano z poniższych pozycji bibliograficznych:

- Majchrzyk-Mikuła J. (2001), Józefa Joteyko – prekursorka szkolnictwa specjalnego (Józefa Joteyko – the pioneer of special education), Piotrkowskie Studia Pedagogiczne 9/2001, Piotrków.
- Lipkowski O. (1968), Józefa Joteyko. Życie i działalność. (Józefa Joteyko. Life and activity), PWN, Warszawa.
- Konieczna S. (2014), Profesor Józefa Joteyko – neurolog rozwojowy, psycholog, pedagog przełomu XIX i XX wieku (Professor Józefa Joteyko – child neurologist, psychologist, pedagogue of 19th/20th century), Poznańskie Zeszyty Humanistyczne, Pomost.
- Izdebski P. (2015), Józefa Joteyko: testy psychologiczne (Psychological tests), [in] VolkmanRaue S., Lück H.E., Zeidler W. (ed.) Najwybitniejsze kobiety psychologii XX wieku (The most outstanding women of the 20th century psychology), Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Sopot.
- Dudnyk N., Krasieńska I. (2017), Poglądy pedagogiczne Józefy Joteyko (The pedagogical views of Józefa Joteyko 1866-1928), Nauczyciel i Szkoła 1/2017, Mysłowice.

AFISZ

polsko-mołdawski

Kwartalnik 2/2026

kulturalny
wybór

WIOSNA POLSKICH SERC

czyli ŚWIĘTO POLONII MOŁDAWSKIEJ

Fotoreportaż z XXIII Festiwalu
POLSKA WIOSNA W MOŁDAWII

Stowarzyszenie „Polonia”

Stowarzyszenie „Dom Polski”

Stowarzyszenie „Krakowianka”

Biblioteka im. Adama Mickiewicza

Stowarzyszenie Polaków Gagauzji

Polskie Towarzystwo Medyczne w Mołdawii

Stowarzyszenie „Styrczańskie Dzwoneczki”

Towarzystwo Kultury Polskiej „Jasna Góra”

Stowarzyszenie „Polska Wiosna w Mołdawii”

Towarzystwo Kultury Polskiej „Mała Ojczyzna”

Liga Polskich Kobiet w Mołdawii Przedszkole nr 89 „Jaskółka”

Pe 23 mai 2026, în Chişinău a avut loc Festivalul „Primăvara Poloneză în Moldova”. Programul bogat şi reprezentaţiile pline de culoare au transformat festivalul – organizat de Asociaţia „Primăvara Poloneză în Moldova”, cu participarea comunităţilor poloneze din diverse regiuni ale ţării – într-un eveniment cu adevărat memorabil. Cea de-a 23-a ediţie a proiectului a fost organizată cu sprijinul financiar al Ambasadei Republicii Polone la Chişinău.

W sobotę, 23 maja br. w Kiszyniowie odbył się Festiwal „Polska Wiosna w Mołdawii”. Bogaty program i barwne występy sprawiły, że wydarzenie, organizowane przez Stowarzyszenie „Polska Wiosna w Mołdawii” przy udziale innych środowisk polonijnych z różnych regionów kraju, było niezapomniane. Projekt XXIII edycji został realizowany dzięki wsparciu finansowemu Ambasady RP w Kiszyniowie.

Kolejna edycja polonijnego festiwalu w Kiszyniowie stała się prawdziwym świętem dla wszystkich, którzy kochają i cenią polską kulturę oraz są dumni ze swoich korzeni i tradycji.

■ Ambasador RP Tomasz Kobzdej i prezes Stowarzyszenia „Polska Wiosna w Mołdawii” Oksana Bondarczuk podczas inauguracji festiwalu

W tym roku festiwalowi towarzyszyło hasło: „Wiosna polskich serc”. Ta edycja zjednoczyła w wyrażaniu miłości do Polski publiczność i wszystkich uczestników festiwalu z aktywnie działających organizacji polonijnych w Mołdawii. Przez całe dwa dni goście festiwalu mogli zanurzyć się w świecie polskiej kultury i tradycji.

XXIII festiwal oficjalnie otworzyła prezes Stowarzyszenia „Polska Wiosna w Mołdawii” Oksana Bondarczuk. Powitała wszystkich zaproszonych gości i życzyła zgromadzonym miłego oglądania i wspaniałych przeżyć podczas koncertu. Następnie głos zabrał

Ambasador RP w Mołdawii Tomasz Kobzdej, który pogratulował organizatorom Festiwalu „Polska Wiosna w Mołdawii” konsekwencji w budowaniu tego wieloletniego dzieła. Wśród zaproszonych gości byli obecni przedstawiciele Wydziału Konsularnego i Ambasady PR w Kiszyniowie.

Publiczność entuzjastycznie przyjęła swoje ulubione zespoły i solistów z różnych miast i wsi Mołdawii. Na scenie zaprezentowały swój kunszt zespoły artystyczne: „Wesołe Babcie” i „Krakowiaczki” z Kiszyniowa, „Polacy Budżaka” z Komratu, „Słobodzianki” ze Słobody-Raszkowa, „Jaskółki” i „Biedroneczki”

z Bielc, „Styrczańskie Dzwoneczki” z Głodian, „Seniorzy” z Rybnicy. Widzowie podziwiali również nawiązujące do polskiej historii i polskich legend inscenizacje teatralne przygotowane przez polonijne organizacje z Tyraspoli i Rybnicy.

Każdy występ, zaprezentowany w ramach festiwalu, wpisał się w spójny kod kulturowy. Widzowie mogli zobaczyć, jak pieczołowicie pielęgnowane i stale rozwijane jest wielkie dziedzictwo Polski, jak tradycyjne pieśni i tańce rezonują w sercach współczesnego pokolenia, tworząc niepowtarzalną symfonię jedności.

Swietłana Laptiacru

Festiwal „Polska Wiosna w Mołdawii” ma swoją ponad dwudziestoletnią tradycję. Jest to piękne wydarzenie, podczas którego Polacy, mieszkający w Mołdawii, prezentują tradycje i język swojej historycznej ojczyzny.

Organizatorzy Festiwalu „Polska Wiosna w Mołdawii” wyrażają uznanie dla pracy stowarzyszeń polonijnych, a szczególnie tych, które promują kulturę polską, prowadząc działalność zespołów artystycznych.

Dziękujemy wszystkim uczestnikom oraz instruktorom, opiekunom artystycznym, reżyserom, dzięki którym rok rocznie możemy podziwiać poziom artystyczny Polonusów, a wykonawcy coraz pewniej zachowują się na scenie, wczuwając się w to, co przedstawiają w swoich programach. Ich zaangażowanie i praca to najważniejszy wkład w trwanie naszego polonijnego festiwalu.

Dziękujemy wszystkim wolontariuszom, fotografom, partnerom i każdej osobie, która dołożyła swoją cegiełkę do tego festiwalu.

Serdecznie dziękujemy Ambasadorowi RP Tomaszowi Kobzdejowi oraz wszystkim pracownikom Ambasady RP w Kiszyniowie za wsparcie tego najważniejszego dla Polonii mołdawskiej przedsięwzięcia.

Oksana Bondarczuk
prezes Stowarzyszenia „Polska Wiosna w Mołdawii”

Festiwal dobiegł końca, ale my wracamy jeszcze na chwilę do Ośrodka Kultury „Ginta Latină” w centrum Kiszyniowa. Redakcja „Afisza polsko-mołdawskiego” zaprasza do obejrzenia najciekawszych momentów z XXIII Festiwalu „Polska Wiosna w Mołdawii”. Przez ten czas byliśmy świadkami wszystkiego, co kochamy w festynach: nowych znajomości i wspólnych przeżyć, artystów, dających z siebie wszystko i ludzi, którzy przyjechali z różnych stron Mołdawii, żeby razem przeżyć te dwa dni!

Zdjęcia wykorzystane w kronice festiwalowej: Alina Rogozewa (uczenica Liceum im. Akademika K. Sybirskego), Biblioteka im. Adama Mickiewicza oraz sieci społecznościowe stowarzyszeń polonijnych w Mołdawii.

Stowarzyszenie Polaków Gagauzji (Komrat)

Prezes – Lubow Bargan

Program artystyczny zespołu tanecznego **Polacy Budżaka** działającego przy stowarzyszeniu: tańce – lubelski, gagauski, krakowiak (choreograf Elena Deciewa); piosenka „Jesienny taniec” w wykonaniu Julii Azimowej i Złoty Muntoglo.

Stowarzyszenie „Polonia” (Rybnica)

Prezes – Ina Sajewska

Program artystyczny: scenka teatralna pt. „Legenda o smoku wawelskim” oraz piosenka „Hulaj, hulaj” w wykonaniu choru **Seniorzy** (kierownik artystyczny Tamara Gulińska).

Różne pokolenia Polonusów z Rybnicy

Towarzystwo Kultury Polskiej „Mała Ojczyzna” (Słoboda-Raszków)

Prezes – Walentyna Cyran

Program artystyczny zespołu wokalnego **Słobodzianki** działającego przy stowarzyszeniu: piosenki „Pod zielonym dębem”, „Kto się żeni”, „Wysłabym za dziada” (kierownik artystyczny Marina Malczyk).

Stowarzyszenie „Dom Polski” (Bielce)

Prezes – Janina Kazak, dyrektor Domu Polskiego – Olesia Górka

Program artystyczny zespołów wokalnych działających przy stowarzyszeniu: **Jaskółki** – piosenki „Polska flaga”, „A czyje to konie”, „Moldova mea”; **Biedroneczki** – piosenka „Patriota mały”. Kierownik artystyczny zespołów Olesia Górka.

Towarzystwo Kultury Polskiej „Jasna Góra” (Tyraspol)

Prezes – Natalia Siniawska

Program artystyczny: scenka teatralna pt. „Gdyby nie było Polski...” oraz piosenka „Marsz Niepodległości” w wykonaniu Igora Galatonowa i Julii Hawryluk.

Żywa historia Polski
na scenie festiwalowej

Stowarzyszenie „Krakowianka” (Kiszyniów)

Prezes – Anna Gołub

Program artystyczny w wykonaniu solistek zespołu **Krakowiaczki** działającego przy stowarzyszeniu: piosenka „Panience na dobranoc” (Juliana Terentii i Waleria Wozniuk) oraz „List do Mamy” (Juliana Terentii). Kierownik artystyczny Anna Gołub.

Przy stoisku przedstawicielki
Stowarzyszenia „Krakowianka” z przyjaciółmi

Stowarzyszenie „Styrczańskie Dzwoneczki” (Głodiany)

Prezes – Lilia Górską

Program artystyczny zespołu **Styrczańskie Dzwoneczki** działającego przy stowarzyszeniu: tańce – polonez, polka krakowska, „Nie chodź Marysiu”, krakowiak (choreograf Natalia Gula-Vengher); piosenki – „Czerwone jagody” w wykonaniu solistki Reginy Cușnir i „Mai badiță, mai” w wykonaniu solistki Taisji Górskiej.

Polskie Towarzystwo Medyczne w Mołdawii (Kiszyniów)

Prezes – Emilia Behta

Tango „Niech żyje bał” w wykonaniu Olgi Górskiej i Leonida Jeremczuka (akompaniament – Julia Staruhina i Anastazja Niesterowa).

Przedszkole nr 89 „Jaskółka” (Kiszyniów)

Dyrektor – Dorina Banciu

Program artystyczny grup, uczących się języka polskiego: tańce – „Żabki”, „Żuczki” i „Rynek krakowski”. Kierownik artystyczny Galina Morgun, choreograf Galina Czernomorec, nauczycielka języka polskiego Urszula Brożek.

Rewelacyjne wystąpienie
przedszkolaków z Kiszyniowa

Stowarzyszenie „Polska Wiosna w Mołdawii” (Kiszyniów)

Prezes – Oksana Bondarczuk

Program artystyczny zespołu tanecznego **Wesołe Babcie** działającego przy stowarzyszeniu: tańce – polka siedlecka, kujawiak, taniec mołdawski (choreografowie: Wiktoria Królikowska i Marta Madan); piosenki – „Miłość” i „Niech żyje bał” w wykonaniu Julii Staruhinej i Anastazji Niesterowej oraz piosenka „Wiosna” w wykonaniu Tudora Pruteanu i członków stowarzyszenia.

Do zobaczenia w następnym roku!

Nu mai surprinde pe nimeni faptul că festivalul „Primăvara Poloneză în Moldova” este mai în vârstă decât majoritatea participanților săi. Crește o nouă generație de festivalieri!

Już nikogo nie dziwi fakt, że Festiwal „Polska Wiosna w Mołdawii” jest starszy niż większość jego uczestników. Rośnie w Mołdawii następne pokolenie polonijnych festiwalowiczów!

Młodzi w obiektywie festiwalu polonijnego

Już tradycyjnie w maju niemal z całej Mołdawii przyjeżdżają do stolicy zespoły polonijne, w tym dziecięce, aby zaprezentować dorobek niematerialnego dziedzictwa kulturowego Polaków mieszkających od dawna na tych ziemiach.

W tym roku również na scenie kiszyniowskiego Ośrodka Kultury

„Ginta Latină” rozbrzmiewały polskie pieśni w wykonaniu małych Polonusów, bawiły oczy widzów utalentowani tancerze i przepiękne stroje młodych artystów.

Po czterogodzinnym koncercie w Kiszyniowie na wszystkich czekała kolejna porcja wrażeń w ośrodku wypoczynkowym w miejscowości

Vadul-lui-Vodă, gdzie młodzież wystąpiła już w plenerowym koncercie na świeżym powietrzu. Całe dwa dni były pełne festiwalowych emocji, pięknych występów i integracji!

Jestem pewna, że kultywowana przez tak wspaniałe dzieci i młodzież polska kultura z pewnością nie zginie!

Mari Bondarciuc

Standul Biblioteczki Poloneze „Adam Mickiewicz” – prezent la Festivalul „Primăvara Poloneză în Moldova” de ani de zile, datorită implicării comunității locale și sprijinului organizațiilor poloneze și al Ambasadei Poloniei la Chișinău – s-a bucurat, ca de fiecare dată, de mare popularitate.

Podczas XXIII Festiwalu „Polska Wiosna w Mołdawii” jak zwykle cieszyło się dużą popularnością stoisko polskiej Biblioteki im. Adama Mickiewicza, działającej od lat dzięki zaangażowaniu lokalnej społeczności i wsparciu organizacji polonijnych i ambasady RP w Kiszyniowie.

Biblioteka im. Adama Mickiewicza – stały partner „Polskiej Wiosny”

Mobilne stoisko polskiej Biblioteki im. Adama Mickiewicza w Kiszyniowie to doskonały sposób na promocję czytelnictwa podczas festynu polonijnego – przyciąga wzrok dzięki kreatywnej aranżacji przestrzni, oferuje konkursy z nagrodami, kiermasz książek oraz animacje dla dzieci.

Biblioteka im. Adama Mickiewicza pełni ważną rolę w zachowaniu języka i kultury polskiej w Mołdawii. Podejmuje szerokie działania i mające na celu promocję polskiej kultury i literatury inicjatywy. Prezentuje także własne zbiory w języku polskim oraz przekłady polskiej literatury, m.in. w języku rumuńskim.

Tatiana Mironik

Festivalul Culturilor din Transnistria este un eveniment inițiat pentru a promova dialogul intercultural și înțelegerea reciprocă în această regiune de frontieră, cu o istorie unică, modelată de-a lungul secolelor prin împletirea culturilor, religiilor și tradițiilor diverselor popoare.

Festiwal Kultur w Naddniestrzu jest wydarzeniem, powołanym by promować hasła dialogu międzykulturowego i wzajemnego zrozumienia w tym wyjątkowym historycznym regionie pogranicza, które przez stulecia kształtowane było przez przenikanie się kultur, religii i tradycji różnych narodów.

Festiwal Kultur w Tyraspolu

Pod koniec kwietnia br. w auli Państwowego Uniwersytetu Nadnistrzańskiego im. Tarasa Szewczenki odbył się Festiwal Kultur. Jego goście mieli okazję zapoznać się z kolorytem różnych narodowości mieszkających w Naddniestrzu.

W holu uniwersytetu prezentowano wystawy sztuki ludowej. Publiczność miała okazję poznać twórców z różnorodnych kręgów kulturowych. Społeczność mołdawska zaprezentowała starożytne rzemiosło związane z wyplataniem z liści kukurydzy, białoruskie rzemieślniczki – haftowane ręczniki, Bułgarzy zachwycili zwiedzających grą na gajdzie – bałkańskiej wersji dud, a małe Polki zaśpiewały piosenkę w swoim ojczystym języku.

– Towarzystwo Kultury Polskiej „Jasna Góra” w Tyraspolu oraz Centrum „Pietruszka” wzięły udział w tym wydarzeniu, godnie prezentując polską kulturę i tradycje polskiego narodu – zaznaczyła Natalia Siniawska, prezes TKP „Jasna Góra”. – Występ najmłodszych członków naszego stowarzyszenia był pięknym pokazem polskiego folkloru. Dziękujemy organizatorom za wspaniałą atmosferę oraz możliwość dzielenia się naszym dziedzictwem kulturowym!

Stoisko organizacji „Jasna Góra” cieszyło się dużym zainteresowaniem odwiedzających.

– Udział w Festiwalu Kultur był nie tylko doskonałą okazją do promocji kultury polskiej, ale również ważnym elementem budowania relacji kulturalnych – dodała Natalia Siniawska.

Julia Kuryłowa

Solistki kiszyniowskiego zespołu „Krakowiaczki” – Waleria Wozniuk i Juliana Terentii – zdobyły nagrodę Grand Prix w Ogólnomoldawskim Konkursie „Sonus-2026” (kategoria DUETY) za wykonanie popularnej polskiej kołysanki „Panience na dobranoc”. Gratulujemy!

- bieżące wydarzenia kulturalne • relacje z wystaw i muzeów • festiwale
- koncerty • recenzje filmów i książek

AFISZ
polsko-moldawski

Zadanie współfinansowane ze środków Kancelarii Senatu w ramach sprawowania opieki Senatu Rzeczypospolitej Polskiej nad Polonią i Polakami za granicą w 2026-2027 roku

Publikacja wyraża jedynie poglądy autorów i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Senatu RP oraz Fundacji Pomoc Polakom na Wschodzie im. Jana Olszewskiego

wydawca
e-mail: Stowarzyszenie Polska Wiosna w Moldawii
polskawiosna@gmail.com
redagowanie
tłumaczenie Elena Pumnea, Helena Usowa
Lucia Țurcanu
korekta
korespondenci Jolanta Domek-Tobolska
Alexei Bondarciuc, Mari Bondarciuc, Julia Kiriłłowa,
Swietłana Laptiacru, Tatiana Mironik

„Polskie wynalazki, które zmieniły świat” w Kiszyniowie! „Descoperiri poloneze care au schimbat lumea” la Chișinău!

foto.: facebook.com/biblioteca.adammickiewicz

Na ogrodzeniu Muzeum Narodowego Historii Mołdawii w Kiszyniowie prezentowana jest wystawa planszowa „Polskie wynalazki, które zmieniły świat”, dostępna dla publiczności w okresie 2 czerwca – 2 lipca. Ekspozycja może być oglądana o dowolnej porze, oferując przystępną i inspirującą prezentację wkładu Polski w rozwój nowoczesnej technologii.

Mimo że historia Polski była często naznaczona trudnymi doświadczeniami, duch wynalazczości Polaków nigdy nie zanikł. Wręcz przeciwnie – w momentach szczególnie wymagających powstawały idee i rozwiązania, które później miały ogromny wpływ na rozwój nauki, technologii oraz codziennego życia na całym świecie.

Zwiedzający mają możliwość poznania historii wynalazków, które odegrały kluczową rolę w wielu dziedzinach – od kina i komunikacji, przez elektronikę i przemysł, aż po przedmioty codziennego użytku. Wśród prezentowanych osiągnięć znajdują się m.in. kamera wideo, która zapoczątkowała rozwój reportażu filmowego, lampa naftowa, która przyczyniła się do rozwoju przemysłu naftowego, magnetofony Nagra wykorzystywane w produkcjach filmowych, metoda Czochralskiego – fundamentalna dla współczesnej elektroniki, walkie-talkie, ekrany LCD oraz blender, obecny dziś w niemal każdej kuchni.

Dzięki tym przykładom wystawa pokazuje, że polskie wynalazki nie należą wyłącznie do historii nauki,

Pe gardul Muzeului Național de Istorie a Moldovei din Chișinău este prezentată expoziția de panouri „Descoperiri poloneze care au schimbat lumea”, deschisă publicului în perioada 2 iunie – 2 iulie. Expoziția poate fi vizitată în orice moment, oferind o perspectivă accesibilă și inspirațională asupra contribuției Poloniei la dezvoltarea tehnologiei moderne.

Deși istoria Poloniei a fost adesea marcată de contexte dificile, spiritul inventiv al polonezilor nu a dispărut niciodată. Dimpotrivă, tocmai în perioadele complicate au apărut idei și soluții care au influențat ulterior dezvoltarea științei, tehnologiei și vieții cotidiene la nivel global.

Vizitatorii expoziției descoperă poveștile din spatele unor invenții care au marcat domenii diverse – de la cinematografie și comunicații, până la electronică, industrie și obiecte de uz zilnic. Printre acestea se numără camera video care a deschis drumul reportajului cinematografic, lampa cu petrol care a contribuit la dezvoltarea industriei petroliere, magnetofonele Nagra utilizate în producții de film, metoda Czochralski – esențială pentru electronica modernă, walkie-talkie-ul, ecranele LCD, precum și blenderul, prezent astăzi în aproape fiecare gospodărie.

Prin aceste exemple, expoziția demonstrează că invențiile poloneze nu aparțin doar istoriei știin- ➤

lecz wciąż stanowią część współczesnej rzeczywistości. Od urządzeń codziennego użytku po technologie wykorzystywane w przemyśle i badaniach naukowych – wkład polskich wynalazców pozostaje trwałym elementem rozwoju cywilizacji.

Wokół wystawy, we współpracy z organizacją Uzina Duzina z Klużu-Napoki (Rumunia), zorganizowano również serię interaktywnych warsztatów edukacyjnych dla dzieci z okazji Międzynarodowego Dnia Dziecka oraz zakończenia roku szkolnego w Mołdawii. Spotkania te miały na celu przybliżenie tematu wynalazczości, nauki i kreatywności oraz pokazanie, w jaki sposób jedna idea może zmienić świat.

Projekt opierał się na przekonaniu, że edukacja wykracza poza tradycyjne ramy szkolne i powinna stwarzać dzieciom możliwość odkrywania świata poprzez praktyczne doświadczenia. Uczestnicy warsztatów mieli okazję brać udział w eksperymentach, pokazach i interaktywnych zajęciach, które w przystępny sposób przybliżały zagadnienia z zakresu nauk ścisłych. Warsztaty odbyły się we współpracy z Biblioteką im. Adama Mickiewicza w Kiszyniowie, Centrum Zasobów „Căușeni HUB” oraz Centrum Młodzieżowym w Nisporeni. Dzięki zaangażowaniu partnerów możliwe było dotarcie do dzieci z różnych miejscowości i zapewnienie im udziału w wartościowych zajęciach edukacyjnych.

Podczas warsztatów dzieci samodzielnie wykonywały doświadczenia, obserwowały zjawiska fizyczne i chemiczne oraz rozwijały umiejętność zadawania pytań i poszukiwania odpowiedzi. Zajęcia spotkały się z dużym zainteresowaniem uczestników, którzy wykazywali entuzjazm, kreatywność i chęć dalszego poznawania świata nauki.

Realizacja projektu przyczyniła się do promocji edukacji pozaformalnej oraz zainteresowania nauką i dziedzinami STEM wśród dzieci i młodzieży. Jednocześnie była przykładem owocnej współpracy organizacji edukacyjnych i kulturalnych z Polski i Mołdawii na rzecz rozwoju młodego pokolenia.

Połączenie wystawy i warsztatów nadało projektowi wyjątkowy charakter. Nie była to jedynie prezentacja wynalazków, lecz także przestrzeń do rozwijania wyobraźni, ciekawości i kreatywności dzieci i młodzieży. Współczesny świat, w którym innowacja odgrywa kluczową rolę, potrzebuje takich inicjatyw, które inspirować przyszłych naukowców, wynalazców i twórców.

Wystawa „Polskie wynalazki, które zmieniły świat” w Kiszyniowie pokazuje, że historia nauki może być opowiadana w sposób przystępny, atrakcyjny i inspirujący, przybliżając publiczności idee, które realnie zmieniły świat.

źródło: instytutpolski.pl

ței, ci fac parte în mod discret, dar esențial, din viața noastră de zi cu zi. De la dispozitive utilizate zilnic până la tehnologii fundamentale pentru industrie și cercetare, contribuția inventatorilor polonezi continuă să fie prezentă în lumea contemporană.

În contextul expoziției și cu ocazia Zilei Internaționale a Copilului și a sfârșitului de an școlar în Moldova, împreună cu organizația uzinaduzina din Cluj-Napoca (România), au fost organizate și o serie de ateliere educative interactive dedicate copiilor. Aceste activități au adus tema invențiilor și mai aproape de publicul tânăr, prin discuții despre inventori, știință, curiozitate și modul în care o idee poate schimba lumea.

Proiectul a pornit de la convingerea că educația înseamnă mult mai mult decât procesul de învățare desfășurat în sala de clasă. Prin intermediul activităților organizate, ne-am propus să stimulăm curiozitatea, creativitatea și interesul copiilor pentru descoperirea lumii înconjurătoare. Participanții au avut ocazia să ia parte la experimente și demonstrații interactive, care au prezentat într-un mod accesibil și captivant diferite fenomene științifice. Atelierele s-au desfășurat în colaborare cu Biblioteca „Adam Mickiewicz” din Chișinău, Centrul de Resurse „Căușeni HUB” și Centrul de Tineret Nisporeni, instituții care au contribuit la buna organizare a activităților și la implicarea copiilor din comunitățile locale.

Pe parcursul atelierelor, copiii au participat activ la experimente practice, au formulat întrebări, au observat procese științifice și au descoperit răspunsuri prin propriile experiențe. Activitățile au fost primite cu mult entuziasm, iar interesul și implicarea participanților au demonstrat importanța unor astfel de inițiative educaționale.

Proiectul a contribuit la promovarea educației non-formale și la dezvoltarea interesului pentru știință și domeniile STEM în rândul copiilor și tinerilor. Totodată, acesta a evidențiat valoarea colaborării dintre organizații educaționale și culturale din Republica Moldova și România în sprijinul dezvoltării noilor generații.

Îmbinarea dintre expoziție și ateliere a oferit proiectului o dimensiune specială. Nu a fost vorba doar despre prezentarea unor invenții importante, ci și despre stimularea imaginației, curiozității și creativității celor mai tineri participanți. Într-o lume în care inovația joacă un rol esențial, astfel de inițiative pot deveni o sursă reală de inspirație pentru viitorii inventori și cercetători.

Expoziția „Descoperiri poloneze care au schimbat lumea” de la Chișinău arată că istoria științei poate fi prezentată într-un mod accesibil, atractiv și inspirațional, aducând publicului larg povești despre idei care au schimbat lumea.

sursa: instytutpolski.pl

Najciekawsze polskie wynalazki

Polska – kraj o bogatej historii, kulturze i tradycjach – to także kolebka wielu przełomowych wynalazków, które zmieniły świat na lepsze. Od epokowej lampy naftowej po nowoczesne materiały, polscy wynalazcy nieustannie wpływają na bieg historii. Ich osiągnięcia nie tylko ułatwiły codzienne życie, ale też uratowały miliony istnień.

PLEOGRAF – PREKURSOR KINEMATOGRAFII

Za wynalazców kinematografu uznaje się braci Lumière, jednak i oni podkreślali, że prawdziwym pionierem w tej dziedzinie był **Kazimierz Prószyński**. Opracował on przenośną automatyczną kamerę, która wykorzystywała sprężone powietrze do napędu mechanizmu przesuwu taśmy filmowej. 14 lat wcześniej, w 1894 roku skonstruował pleograf – aparat kinematograficzny służący jednocześnie do rejestracji materiału filmowego oraz jego projekcji.

POCZĄTKI TELEWIZJI

Telektroskop, kolorowe kamery filmowe i kinowe projektory. To wszystko zasługa **Jana Szczepanika**, który nazywany jest przez niektórych Leonardem da Vinci z Galicji. Jest autorem patentu telektroskopu (1897), czyli urządzenia, które mogło na odległość przekazywać kolorowy obraz i dźwięk. Pomimo dużego rozgłosu i uznania w krajach zachodnich telektroskop nie został wdrożony do produkcji ze względu na zbyt duży stopień skomplikowania i kosztowność.

KAMIZELKA KULOODPORNĄ

Na liście polskich wynalazków nie może zabraknąć kamizelki kuloodpornej, którą zaprojektował i wykonywał własnoręcznie **Kazimierz Żegleń** – przebywający wówczas na terenie USA duchowny. Postanowił on wynaleźć pancerz, który mógłby chronić ważne osoby przed zamachowcami. Zabrał się do pracy z poczuciem doniosłej misji i... udało się! Zbudowany przez niego materiał był w stanie zatrzymać kule wystrzelone z broni palnej.

RĘCZNY WYKRYWACZ MIN

Polacy wynaleźli także sprzęty, które były nieocenione na wojennym froncie. **Józef Kosacki** był polskim odkrywcą, który stworzył urządzenie pozwalające jako pierwsze na świecie skutecznie ustrzec się min lądowych. Ręczny wykrywacz min czy też – bardziej profesjonalnie – ręczny detektor elektromagnetyczny (wykrywacz metalu) został opracowany w 1941 roku.

PRZENOŚNY MAGNETOFON

W latach 80. i 90. przenośne magnetofony, nazywane boom-boxami, były bardzo popularne wśród młodzieży. Wynalazcą pierwszego przenośnego magnetofonu był **Stefan Kudelski**. Zbudował magnetofon „Nagra” w 1951 roku, i był on bardzo często używany w branży radiowej i telewizyjnej. Z „Nagry” korzystało nawet brytyjskie BBC i amerykańskie CBS.

Opracowała **Wiktoria Klimowicz**

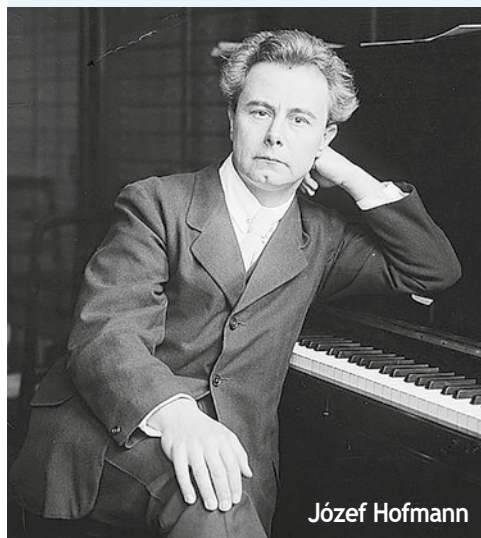
Bywa, że bardzo istotne wynalazki są bardzo niewielkie i z pozoru proste. Taki na przykład spinacz biurowy, bez którego lawiny luźnych kartek przysypałyby niejedną księgownię, wydaje się nam dziś oczywistością. A jednak, jego też ktoś musiał wymyślić.

Wielu sądzi, że wynalazcą był polski kompozytor i dyrygent **Józef Hofmann**. To jednak nieprawda, ponieważ pierwszy patent na spinacz był już od dziesięciu lat zarejestrowany, kiedy Hofmann przyszedł na świat.

Imię Polaka wiąże się jednak z bardzo istotnym wynalazkiem: **wycieraczkami samochodowymi**. Uzdolniony muzyk posiadał umysł naukowca. To pozwoliło mu dostrzegać rozwiązania rozmaitych problemów w miejscach, gdzie trudno się ich spodziewać. Wycieraczki samochodowe wymyślił, obserwując pracę meترونu.

Był wielkim pasjonatem motoryzacji – samodzielnie zbudował automobil, którym następnie przemierzał Europę. Zbudowanie urządzeń do przecierania szyby podczas deszczu uczyniło jazdę o wiele bezpieczniejszą – i czyni to aż do dziś!

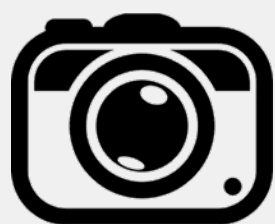
Józef Hofmann wynalazł jeszcze szereg innych urządzeń, w tym regulator wysokości taboretu dla pianistów oraz miernik nacisku palca na klawisz.

Józef Hofmann

Weź udział
w XIII wakacyjnym
konkursie fotograficznym
dla Polonusów
w wieku 5-18 lat

POLSKA W OBIEKTYWIE POLONIJNEGO DZIECKA

Twoje zadanie:

Zrób samodzielnie zdjęcie podczas wakacyjnego pobytu w Polsce, które pokazuje co Cię zachwyca lub wydaje się wyjątkowe, piękne, warte pokazania całemu światu.

Wyślij zdjęcie przez formularz online.

Termin nadsyłania zdjęć:
do 10 września 2026 roku.

Uwaga: zapoznaj się najpierw z regulaminem:

<https://sites.google.com/view/polskawobiektywie/regulamin>

Dlaczego warto wziąć udział w naszym konkursie?

Międzynarodowe jury wybierze 10 laureatów konkursu. Na zwycięzców czekają atrakcyjne nagrody rzeczowe. Zdjęcia laureatów zostaną opublikowane na widokówkach oraz w kalendarzu na 2027 rok. Wybrane fotografie będą prezentowane na wystawach. Wszystkie zdjęcia zakwalifikowane do konkursu zostaną opublikowane na Facebooku.

Więcej informacji:
www.fpsn.nl

GMINA FIRLEJ oficjalny serwis internetowy

W dniach 17-20 kwietnia 2026 roku gościliśmy w naszej gminie Zespół Pieśni i Tańca „Styrczańskie Dzwoneczki” ze Styrzcy i Głodian w Mołdawii, pod kierownictwem pani Lilii Gurskiej – opiekunki i koordynatorki całego przedsięwzięcia.

Wizyta odbyła się z inicjatywy pana Pawła Dobka, dyrektora Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Woli Skromowskiej, w ramach wieloletniej współpracy i przyjaźni polsko-mołdawskiej.

Goście zatrzymali się w ośrodku GOSiR nad Jeziorem Firlej. Wśród wspólnych chwil nie zabrakło ogniska – spotkania, które pozwoliło się lepiej poznać. Podczas pobytu „Styrczańskie Dzwoneczki” odwiedzili Zespół Szkolno-Przedszkolny w Woli Skromowskiej oraz Zespół Szkolno-Przedszkolny w Firleju. Tam, poprzez śpiew i taniec, zaprezentowali swoją kulturę, zakorzenioną w polskiej tradycji, pieczołowicie pielęgnowaną poza granicami kraju, łączącą elementy polskie z mołdawskimi.

Był to szczerzy i piękny występ, pełen radości i autentyczności. Był to żywy kontakt z tradycją, który na długo zostanie w pamięci.

Goście odwiedzili również Urząd Gminy w Firleju, gdzie zostali przyjęci i obdarowani drobnymi upominkami od Pana Wójta. Dzięki uprzejmości Powiatu Lubartowskiego mieli także okazję odwiedzić starostwo – dziękujemy za zaproszenie oraz przekazane pamiątki.

Dziękujemy Gościom za przyjazd, za serce włożone w każdy występ i za emocje, które zostawiliście tutaj w Firleju. To była prawdziwa przyjemność móc Was gościć. Dziękujemy!

W WIRZE TAŃCA migawki z Festiwalu Tańca w Głodianach

3 maja w mieście Głodiany odbyła się kolejna edycja Festiwalu Tańca, który zgromadził uczestników z różnych miejscowości na północny Mołdawii. Była to wyjątkowa okazja, aby zaprezentować bogactwo i znaczenie tańca – sztuki, która łączy ludzi ponad granicami, kulturami i językami.

Taniec ma niezwykłą moc jednoczenia. Podczas takich wydarzeń spotykają się przedstawiciele różnych narodowości. Dzielą się swoimi tradycjami, poznają się nawzajem i budują mosty wzajemnego szacunku oraz przyjaźni. To właśnie w tańcu można zobaczyć historię, emocje i duszę każdego narodu.

Festiwal Tańca w Głodianach jest skierowany do zespołów tanecznych działających w Domach Kultury, Klubach, Szkołach Tańca i innych placówkach oświatowych i kulturalnych w Mołdawii.

Na festiwalu wystąpili również tancerze polonijnego zespołu „Styrczańskie Dzwoneczki” (Głodiany-Styrzcy). Zarówno starsza, jak i młodsza grupa zaprezentowały polskie tańce ludowe, które zachwyciły publiczność swoją barwnością, pięknem i żywiołowością. – Cieszymy się, że możemy brać udział w takich wydarzeniach, rozwijać się i pokazywać nasze tradycje – powiedziała choreograf zespołu Natalia Guła-Wengher

Ałła Klimowicz

POŁONIA MOŁDAWSKA Z WIZYTĄ W GMINIE FIRLEJ

Nasz miesięcznik cieszy się popularnością wśród Polonii w Naddniestrzu...

Redakcja „Jutrzenki” dziękuje stałym czytelnikom z Towarzystwa Kultury Polskiej „Jasna Góra” w Tyraspolu za wysłane zdjęcia! Zachęcamy wszystkich do utrwalenia siebie z naszym periodykiem. Autorzy najlepszych zdjęć dostaną nagrodę książkową.

Tym razem książki otrzymują: **Kasia Tielatnik** oraz **Anastazja Ardżomandi** z córkami **Dalią** i **Jasmin**.

BABĂ ALBĂ

Oprócz czarnej babki (przepis opublikowaliśmy w numerze 5/2026), w Mołdawii bardzo popularna jest **Babă Albă (biała babka)**. Przyrządza się ją z makaronu. To nie jest zapiekanka makaronowa, raczej bardzo delikatny deser, stanowiący podstawę niemal każdego świątecznego stołu w Mołdawii. Białą babkę zazwyczaj przygotowuje się z domowego makaronu jajecznego, jednak zwykły makaron ze sklepu również się sprawdzi!

Przepisy
kuchni
mołdawskiej

- 250 g makaronu ● 5 jajek
- 150 ml mleka ● 150 g cukru
- 50 ml oleju roślinnego ● 10 g masła
- 0,5 łyżki mąki pszennej ● rodzynki
- cukier waniliowy ● sól

Rodzynki opłukać i zalać wrzątkiem w filiżance. Odstawić na 10 minut. W osolonej wodzie ugotować makaron *al dente*. Odcedzić na sitku i przepłukać zimną wodą, aby makaron nie sklejał się. Do miski z makaronem wlać olej roślinny i dobrze wymieszać. Roztrzepać jajka w dużej misce, dodać cukier, wanilię, sól i ponownie ubić. Dodać mleko, wymieszać.

Wlać mieszankę jajeczno-mleczną do makaronu, wymieszać. Osuszyć rodzynki ręcznikiem papierowym i dodać do mieszanki makaronowej.

Nasmarować naczynie żaroodporne masłem i równomiernie oprószyć mąką. Wlać mieszankę z makaronem i rodzynkami do naczynia. Włożyć do piekarnika nagrzanego do 180°C. Piec przez 1 godzinę, następnie wyjąć i pozostawić do lekkiego ostygnięcia. Używając noża lub silikonowej szpatułki, oddzielić naczynie od brzegów. Ostrożnie odwrócić na talerz i pokroić na porcje. Podawać na ciepło.

Opr. **Natalia Pityn**

Program stypendialny PLus – Aktywny Student

Fundacja „Pomoc Polakom na Wschodzie” im. Jana Olszewskiego informuje, że trwa nabór wniosków stypendialnych w ramach naboru podstawowego (pierwszy etap) zadania publicznego pn. „Program stypendialny PLus – Aktywny Student”.

O stypendium mogą ubiegać się studenci polskiego pochodzenia podejmujący naukę w następujących krajach: Czechy, Litwa, Łotwa, Mołdawia, Estonia, Kazachstan, Węgry, Armenia, Gruzja oraz inne, między innymi: Rumunia, Bułgaria, Serbia, Bośnia i Chorwacja.

Nabór wniosków w tym etapie będzie trwał
od 19 maja 2026 r. do 30 sierpnia 2026 r.

Studenci o stypendium aplikują za pośrednictwem Systemu Rejestracji Wniosków Stypendialnych (SRWS), wypełniając elektroniczny formularz wniosku stypendialnego oraz załączając dokumenty wymienione w Regulaminie Stypendialnym § II, pkt. 3.

Studentów, którzy prowadzą aktywną działalność społeczną, zachęcamy do dołączenia do wniosku stypendialnego opisu swoich działań ze wskazaniem ich wymiaru (liczba godzin), tj. raportu polonijnego poświadczanego przez przedstawiciela organizacji. Wniosek stypendialny posiadający raport polonijny będą rozpatrywane w pierwszej kolejności.

Link do Systemu Rejestracji Wniosków Stypendialnych: <https://form.jotformeu.com/81544623580356>

Regulamin Stypendialny 2026:

<https://pol.org.pl/wp-content/uploads/2026/05/Regulamin-Stypendialny-2026-wersja-poprawiona-27.pdf>

**Polonia
2026
_Camp**

Światowe Spotkanie Młodej Polonii

W dniach 23-26 lipca 2026 r. w Warszawie odbędzie się druga edycja Światowego Spotkania Młodej Polonii – Polonia_Camp 2026. Wydarzenie skierowane jest do osób w wieku 18-30 lat mieszkających poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, które identyfikują się jako osoby polskiego pochodzenia.

Czym jest Polonia_Camp?

Polonia_Camp to międzynarodowe wydarzenie integrujące młode pokolenie Polonii z całego świata. Jego celem jest budowanie globalnej wspólnoty opartej na polskiej tożsamości, kulturze i wspólnym dziedzictwie, a także wzmacnianie więzi z Polską oraz rozwijanie współpracy między młodymi Polakami mieszkającymi za granicą.

Gdzie się spotykamy?

W wyjątkowej przestrzeni Kampusu SGGW w Warszawie, otoczeni naturą i energią spotkań!

Misja Polonia_Camp

Polonia_Camp jest inicjatywą służącą integracji, aktywizacji i promocji młodego pokolenia Polonii oraz Polaków mieszkających poza granicami kraju. Wydarzenie wspiera rozwój międzynarodowych kontaktów, wymianę doświadczeń oraz budowanie trwałych relacji między uczestnikami z różnych państw. Istotnym elementem projektu jest również wzmacnianie więzi między pokoleniowych oraz promowanie polskiej kultury, historii i dziedzictwa narodowego.

Program Polonia_Camp 2026

Program Polonia_Camp 2026 łączy część merytoryczną z integracją i wydarzeniami kulturalnymi. Uczestnicy będą mogli wziąć udział w inspirujących dyskusjach i panelach tematycznych, warsztatach prowadzonych przez ekspertów, prezentacjach osiągnięć współczesnej polskiej nauki, kul-

tury i gospodarki, spotkaniach z przedstawicielami świata nauki, sportu, kultury i polityki, wydarzeniach integracyjnych i networkingowych, koncertach i atrakcjach kulturalnych.

Spotkajmy się tam,
gdzie bije
nasze serce!

Patronat i finansowanie

Polonia_Camp 2026 odbywa się pod patronatem Marszałek Senatu Rzeczypospolitej Polskiej.

Zadanie jest współfinansowane ze środków Kancelarii Senatu Rzeczypospolitej Polskiej.

Szczegółowe informacje
oraz program wydarzenia
dostępne są na stronie
<https://poloniacamp.eu/>

PANNY ZWIERZYNIECKIE

W XII wieku na terenie książęcego zwierzynca (tereny łowieckie władcy) u ujścia rzeki Rudawy do Wisły i przy trakcie prowadzącym z Krakowa do Oświęcimia, a dalej na Śląsk, stanął klasztor siostr Norbertanek.

Siostry przybyły do Krakowa z Czech. Początkowo był to drewniany budynek z niewielką kaplicą otoczony ziemnym wałem i drewnianą palisadą. Poza funkcjami sakralnymi był on siedzibą administracji licznych majątków należących do Sióstr.

W XIII wieku Kraków zaatakowali Mongołowie-Tatarzy, którzy co prawda nie zdobyli Wawelu, ale spalili miasto jak również klasztor u ujścia Rudawy. Siostron Norbertanek udało się uciec w głąb puszczy zwanej obecnie Lasem Wolskim. Tam ukryły się wśród skał i w ten sposób uratowały swoje życie i majątek klasztoru. Od tamtych czasów nazywane są one Panieńskimi Skałkami.

W XIV wieku zakończono odbudowę spalonych zabudowań klasztornych: mury wzniesiono z kamienia, klasztor odbudowano na planie prostokąta z murowanymi budynkami przylegającymi do murów i dużym dziedzińcem po środku. W północnej części klasztoru umiejscowiono kaplicę, która do dnia dzisiejszego jest kościołem pod wezwaniem św. Augustyna i św. Jana Chrzciciela. W późniejszych latach zachodnią stronę klasztoru przebudowano, wyodrębniając pomieszczenia niedostępne dla wiernych, w których mieszkają i modlą się zakonnice (klauzura). Liczne nadania królewskie, książęce i magnackie spowodowały, że klasztor był bogaty i oddziaływał na całą okolicę, która też się bogaciła. Najbardziej znaną siostrą z klasztoru na Zwierzyńcu jest św. Bronisława, która m.in. ratowała mieszkańców tej części Krakowa podczas licznych epidemii chorób i najazdów. Ludzie zawsze mogli liczyć na pomoc ze strony Sióstr.

Często podczas obcych najazdów chronili się w murach klasztoru, przez co Siostry zyskały ich szacunek i zostały nazwane Pannami Zwierzynieckimi.

Z klasztorem związana jest tradycja Emaus (w drugi dzień świąt wielkanocnych), Lajkonik oraz – chyba najbardziej malownicza – procesja Bożego Ciała. Gromadzi ona mieszkańców Zwierzyńca i wiernych z innych części Krakowa. Po mszy świętej w kościele św. Augustyna i św. Jana Chrzciciela uczestnicy przechodzą ul. św. Bronisławy do czterech ołtarzy, przy których odczytywane są fragmenty Ewangelii i udzielane jest błogosławieństwo wiernym. Najświętszy

Sakrament niesiony jest pod baldachimem w otoczeniu Sióstr, księży i wiernych. Jeden z ołtarzy był przy kościele św. Salwatora, wzniesionego w X wieku w miejscu pogańskiej świątyni. Dalej procesja przechodzi ul. Gontyny obok drewnianej, barokowej kaplicy pw. Św. Małgorzaty i Judyty i ponownie wraca na ul. Św. Bronisławy, kierując się w stronę klasztoru.

Tradycją jest, że w uroczystości uczestniczą dzieci pierwszokomunijne, które sypią kwiaty na trasie procesji, a mali chłopcy dzwonią dzwoneczkami, żeby podkreślić świąteczny charakter tej uroczystości. Procesji towarzyszy śpiew pieśni eucharystycznych. Uroczystość przebiega w atmosferze skupienia i modlitwy, stając się świadectwem żywej tradycji jednej z najstarszych parafii Krakowa.

Tekst i zdjęcia:
Anna Gaydamowicz-Mazur

Procesja Bożego Ciała

KLASZTOR
SIÓSTR
NORBERTANEK
na Zwierzyńcu

RP

Patronat Honorowy
Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej
Karola Nawrockiego

KONKURS
LITERACKI

W IMIE WOLNOŚCI.

LITERACKIE KONTYNUACJE ŚWIATA
SERGIUSZA PIASECKIEGO

Z INICJATYWY PREZYDENTA RP
KAROLA NAWROCKIEGO

Adresatami konkursu są uczniowie szkół ponadpodstawowych,
szkół okręgowych i szkół młodzieżowych w Polsce oraz
szkół sobotnio-niedzielnich i organizacji prowadzących
nauczanie języka polskiego za granicą.

Prace konkursowe należy przesłać na adres:

Sergiusz.Piasecki@prezydent.pl

Szczegółowe informacje:

www.prezydent.pl/aktualnosci/inicjatywy/sergiusz-piasecki/konkurs

SERGIUSZ
PIASECKI

UWAGA! Termin naboru prac przedłużony do 30.09.2026 r.

KPRP Komitet Patronatowy
Prezydenta RP

IPN